

ಗಂಗೆಯ ಮರಳಿಗೂ ಕನ್ನ!

ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮರಳು ಎತ್ತಿದಂತೆಲ್ಲ ನದಿಪಾತ್ರ
ಬದಲಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು
ಸೇರುವ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ನದಿಗೆ ನೀರು ಹರಿಸಿದವರು!

ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನದಿಗಳು, ಹಳ್ಳಗಳು, ಕಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಒಣಗಿದಾಗ ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಕುರಿ ಮೇಕೆಗಳು, ರಾಸುಗಳು ನೀರಿನ ತನುವೂ ಇಲ್ಲದ ಹಳ್ಳಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ದನಕರುಗಳು ನೀರು ಕುಡಿಯಲಿ ಎಂಬ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಕೃಷಿಗಾರಿಕೆಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳಿಂದ ನೀರು ಹರಿಸಿದ ಮಹನೀಯರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ.

- ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಲಕ್ಕಣ ರೆಡ್ಡಿ ಎಂಬ ಸ್ನೇಹಿತ ವೇಚಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅಂದಿನ ಕಡುಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಾವತಿ ನದಿ ಒಣಗಿ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ನೀರಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನ ಚಿಂತೆ. ಚಿತ್ರಾವತಿ ನದಿಗೆ ಒಂದು ಕಿ.ಮೀ. ದೂರ ಇದ್ದ ಅವನ 18 ಎಕರೆ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ನಿರ್ಮಿಸಲು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ್ದ. ಮೂರು ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಪಾರ ಪ್ರಮಾಣದ ಭೂಜಲ ಲಭ್ಯವಿತ್ತು. ಬೇಸಿಗೆ ಮುಗಿಯುವ ತನಕ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಾವತಿಗೆ ನೀರು ಹರಿಸು ಎಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ್ದ. ಅವನು ಒಂದು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಪೈಪ್ ಹಾಕಿ ನದಿಗೆ ದಿನವೂ ನೀರು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಣ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಮೇದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನು ಖುಷಿಪಡುತ್ತಿದ್ದ.
- ಕಾವೇರಿ ವನ್ಯಧಾಮದ ಹನೂರು ವನ್ಯಜೀವಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ ಚಕ್ರ ಡ್ಯಾಂ ಬೇಸಿಗೆ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಣಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬಾಯಾರಿ ಪರಿತಪಿಸಿ ರೈತರ ಜಮೀನಿಗೆ, ಊರಿನ ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಕಾಡಿನಂಚಿನ ಬಂಡಹಳ್ಳಿ ನಂಜುಂಡ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಯಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ ನೀರು ಹರಿಸಿ ಚಕ್ರ ಡ್ಯಾಂನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಿ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳ ಬಾಯಾರಿಕೆ ನೀಗಿಸಿದ್ದಾರೆ.
- ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರದಿಂದ ಗೌರಿಬಿದನೂರಿಗೆ ಸಾಗುವ ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೇತನಹಳ್ಳಿ ಅರಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಜಾಲಾರಿ ನರಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿ ಬೆಟ್ಟದ ಬಳಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತಲೇ ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರದ 'ವಾಟರ್ ಫಾರ್ ವಾಯ್ಲೆಸ್' ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮಹಾಂತೇಶ್ ನೀರಿನ ತೊಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿ ತಮ್ಮ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿ ದಿವಸ ತೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.
- ರಿವೈನ್‌ಮೆಂಟ್ ಸಮೀಪದ ಹೊಸನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಅರೆಸಾಳು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಸೂಡೂರ್ ಗೇಟ್ ಬಳಿಯ ನಿವಾಸಿ ಮಂಜುನಾಥ್ ಭಟ್, ತಮ್ಮ 7 ಎಕರೆ ಜಮೀನಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕುಮದತ್ತಿ ನದಿ ಬತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಮನಗೊಂಡು ಕೊಳವೆಬಾವಿ ನೀರನ್ನು ನದಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ದನ ಕುರಿ ಮೇಕೆಗಳು ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯ, ಅಮರಕಂಟಕ ಬೆಟ್ಟದ ನರ್ಮದಾ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಈ ನದಿ ಅಂದಾಜು 1312 ಕಿ.ಮೀ. ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಗುಜರಾತ್ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಭರೋಜ್ ಲಂಬಾಸ್ ಕೊಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಐದನೇ ದೊಡ್ಡ ನದಿಯಿದು. ಈ ನದಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹರಿವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಲ್ಲ ಆರು ಜಲಾಶಯಗಳನ್ನು ನರ್ಮದೆಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಆರು ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳು ಹರಿಯುವ ನೀರನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದ ಕಾರಣವಾಗಿ ನದಿ ಮುಂದೆ ಕ್ರಮಿಸದೇ ಬಳಿಯುತ್ತಿದೆ.

ನರ್ಮದಾ ನದಿಯ ಉಪನದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಮಳೆಗಾಲ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ದಿನಗಳು ಖಾಲಿ ಖಾಲಿ. ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನದಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಿರುವಾಗ ತೆಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಮಧ್ಯ ಹೋಗಿ ಮರಳು ಲೂಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ನದಿಯ ತೇವಾಂಶ ಬರಡಾಗಿದೆ. ಈ ನದಿಯ ಜಲಮೂಲದ ಜಲಾನಯನದ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನದಿಯ ನೀರನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಲುಷಿತ ಮಾಡಿರುವ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ನದಿ ನೀರಿನ ಸಾಂದ್ರತೆ ಕುಗ್ಗಿದೆ. ಕಳೆದುಹೋಗಿರುವ ಈ ನದಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಆಂದೋಲನವೂ ನಡೆದಿದೆ. ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದ ಕಾರಣ ಈ ನದಿ ಕಳೆದುಹೋಗಲು ಬಹಳ ಸಂವತ್ಸರಗಳು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಕೋಶಿ ನದಿ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಆ ನದಿ ತನ್ನ ಪಥ-ಪಾತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೂ ಈ ನದಿಗೂ ನೆಂಟುಕೆ. ಐದು ದಶಕದಿಂದ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ 742 ದಶಲಕ್ಷ ಟನ್ ಗೋಡು-ಮರಳು ನದಿಯ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ, ನದಿ ಹರಿಯುವ ಪಥವನ್ನೇ ಎತ್ತರ ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ಐ.ಐ.ಟಿ. ಅರ್ಥ್ ಅಂಡ್ ಸೈನ್ಸ್, ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರೊ. ರಾಜೀವ್ ಸಿನ್ಹಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಧುಬಾನಿ ಮತ್ತು ಸುಪಾಲ್ ಬಳಿ ಈ ನ್ಯೂನತೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ನದಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿದೆ?

ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟ, ನದಿಗಳ ತವರು. ಜಾಸ್ತಿ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಈ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾರಿಗೊಂದು ನದಿ! ಇಂದಿನ ಜಾಗತಿಕ ತಾಪಮಾನದ ವೈಪರೀತ್ಯದಿಂದ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ